

Iryna Sierova
*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Statistics and Economic Forecasting
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*

Сєрова І.А.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики і економічного прогнозування
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-604-1-31>

MONITORING: ANALYTICS ISSUES

МОНІТОРИНГ: ПИТАННЯ АНАЛІТИКИ

Неможливо керувати тим, що не можна виміряти
Едвард Демінг, засновник теорії управління якістю

Сучасний розвиток бізнесу потребує великих масивів інформації. Використання інформації як економічного ресурсу є засобом зниження рівня невизначеності та попередження ризику прийняття управлінських рішень різного рівня підпорядкованості. Виходячи з того, що сучасні умови господарювання характеризуються високою динамічністю розвитку, а традиційні економічні процеси набувають нових засобів взаємодії в цифрових системах, – постає питання визначення раціональних й, в той же час, необхідних способів взаємодії виміру й результату в дослідженні економічних процесів.

Обсяг інформації, який отримано в наслідок проведення будь-якого дослідження, завжди перевищує обсяг даних за умов їх комбінування. Тому доцільним буде першочергове визначення взаємозв'язку вилучення даних з бажаним результатом дослідження, що дасть змогу перетворити масиви даних на інформаційні ресурси (рис. 1).

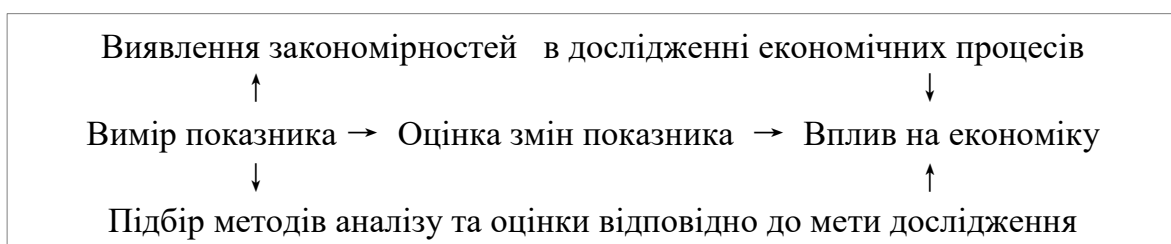

Рис. 1. Загальна схема взаємодії виміру й результату в дослідженні економічних процесів

Інформація змінюється постійно й має обмежений час використання. В той же час, реальні дані завжди мають обмежений обсяг. Будь яка методика проведення вимірювання базується на певних припущеннях. В процесі виміру статистичні умови можуть змінюватися, що вимагає більшої точності в опрацюванні даних.

У відповідності зі Спеціальним стандартом розповсюдження даних [3] загальна структура оцінки якості даних повинна поєднувати параметри якості, елементи якості та їх індикатори.

Відповідність поміж параметрами якості даних та їх елементами носить наступний зв'язок:

- передумова високої якості → правові й інституціональні умови, ресурси, актуальність;
- гарантії неупередженості → професійність, відкритість, норми етики;
- надійність методології → концепції й визначення, охоплення статистикою, класифікація, основи обліку;
- точність й надійність → вихідні дані, оцінка вихідних даних, статистичні методи, оцінка й перевірка проміжних даних, аналіз перегляду даних;
- практична придатність → періодичність й своєчасність, узгодженість, практика перегляду даних;
- доступність → доступність даних, доступність метаданих, допомога користувачам.

Сучасні інформаційні технології змінили як послідовність взаємодії інформаційних потоків, так й спрямування даних від джерел до носіїв інформаційних потреб. Враховуючи зазначене вище постає необхідність мінімізації маршрутів спрямування інформаційних потоків та зменшення їх дублювання за умов першочерговості змістовного наповнення.

Визначення на довготривалій основі сучасних тенденцій розвитку об'єкта дослідження забезпечує моніторинг, метою якого є оптимізація процесів статистичного спостереження, проведення економічного аналізу та короткотермінового прогнозування за допомогою економіко-математичних методів та нових інформаційних технологій [2].

В сучасній аналітичній практиці моніторинг неможливо прирівнювати до статистичного спостереження, навіть враховуючи те, що моніторинг цілком базується на спостереженні. Виходячи з того, що прийняття рішення базується на моніторингу, необхідність його проведення визначається досконалістю системи статистичного спостереження.

Підґрунтя системи моніторингу формує складна нормативно-правова система, яка зобов'язує інші інститути здійснювати обмін інформацією, й це є позитивним в розробці моніторингу, а, в той же час, – обмежує гнучкість аналізу даних, що знижує варіативність використання наукових наробок в певній сфері діяльності.

Суттєві зміни в чисельності, структурі та розподілі населення, які відбулися в країні протягом останніх років, відсутність належної реєстрації внутрішнього переміщення населення не можуть бути швидко враховані в системі показників для моніторингу будь-якої діяльності. Виходячи з того, що основним методом обліку населення в країнах світу є перепис населення, база на основі якої розраховується кількість населення є застарілою й базується в Україні на результатах перепису 2001 року [5]. Це збільшує похибку результатів спостереження.

Крім того, в наявних системах моніторингу робиться акцент на показниках, що описують певні рівні соціально-економічних явищ, а не їх розбіжності. Особливої актуальності набуває зазначене положення при використанні вибіркового методу й врахуванні похибки вибірки при розповсюдженні результатів на вихідну сукупність даних.

Вимірниками помилок вибірки повинні бути:

стандартна похибка → наскільки вона може зростати, щоб вважатися допустимою (залежить від порядку величини оцінки);

коефіцієнт варіації → дозволяє вимірити похибку вибірки відносно характеристики, що вимірюється;

ефект схеми → відношення варіантності вибірки певної оцінки за зазначеним планом вибірки до варіантності вибірки даної оцінки, що базується на простій випадковій виборці того ж розміру.

Основним джерелом розміщення статистичної інформації в країні є офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. Виходячи з того, що проведення статистичних спостережень в країні має офіційний формат, то не всі користувачі мають змогу отримати необхідну інформацію в зручному форматі для подальшої обробки, візуалізації та аналізу.

Таким чином, система моніторингу взагалі, не може вважатися оптимальною як з позиції збирання даних, так й обміну інформацією, як за умов визначення якості аналітичної діяльності, так й доступності до користувачів. Частково вирішити цю загальну проблему можливо за умов першочергової розробки концептуальної бази яка поєднувала б показники систем моніторингу з теорією розвитку певної сфери діяльності.

Моніторинг у реальному часі стає можливим завдяки цифровим технологіям, що дозволяє миттєво реагувати на зміни та виявляти тенденції. Інтерактивність та доступ до даних роблять процес моніторингу більш ефективним та гнучким.

Різні процеси мають різні інтервали статистичної стійкості. Тому, необхідно використовувати процедуру редагування перевірки для того, щоб кінцеві результати надійно виміряли результати економіки.

Література:

1. Жаровська О. Моніторинг як інструментарій в управлінні освітньою сферою. *Collection of Scientific Papers "ΛΟΓΟΣ"*. 2025. С. 57–60. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-14.02.2025.011>
2. Айстраханов Д.Д., Пугачова М.В., Степашко В.С. та ін Концептуальні основи статистичного моніторингу / За ред. М.В. Пугачової. Київ : Інформ.-вид. центр Держкомстату України, 2003. С. 436. URL: https://www.researchgate.net/profile/Andriy-Olenko/publication/249657516_Conceptual_essential_principles_of_statistical_monitoring/links/55288b990cf29b22c9bcb165/Conceptual-essential-principles-of-statistical-monitoring.pdf
3. Спеціальний стандарт поширення даних МВФ. URL: <https://stat.gov.ua/uk/topics/sspd-mvf>
4. Цілі сталого розвитку – україна 2021: Моніторинговий звіт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/csr_present/2020/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202021%20Monitoring%20Report%20ukr.pdf
5. Хосе Л. Сервера. Розробка системи моніторингу територіального розвитку URL: <https://decentralization.ua/news/13779?page=166>